

Hverdagsmagi hos Knausgård og Murakami

Jeg holder af hverdagen, lod Dan Turell os vide.

Det er en sætning jeg har funderet over.

Hverdagen.

En dag uden overskridelse.

En række af rutiner.

Den gængse hverdag, det trygge rum. Den forankrende del af tilværelsen. Den, der kan kalde arbejdende mennesker frem til kontoret til en skemalagt arbejdsdag fulgt af afhentning af børn og ulvetime derpå, inden madpakkesmøring om aftenen.

Defineret af rutiner og praktiske perspektiver.

Hvor er magien?

Den er for mange lettere grå, tænker jeg.

For andre er den farvelagt i selverkendelse og magisk overskridelse.

Et eksistentielt rum.

Jeg tænker på Karl Ove Knausgård og Haruki Murakami.

En norsk og japansk forfatter; førstnævnte kendt for at udlevere sig selv i seksbindsværket *Min kamp*, sidstnævnte for at blande vestlig og østlig kultur i en afart af magisk realisme.

To forfattere, som man måske ikke umiddelbart anser for at være særligt forbundne. Men i *Ulvne fra Evighedens skov* af Knausgård og Murakamis *Trækopfuglens krønike* mødes de alligevel i en overskridelse af hverdagens trivielle rum.

Der er dog forskelle.

Knausgård har skrevet udførligt om den ordinære mands daglige kamp for at leve. Tilsyneladende uden magi, blot væren.

Murakami gestalter gang på gang et ordinært menneske i en ordinær verden, hvor alt emmer af vanlig velkendt atmosfære, indtil en magisk overskridelse finder sted.

Hvor Knausgård hidtil har excelleret i autofiktion, har Murakami snarere placeret sig i rendyrket fantasi.

Med *Ulvne fra Evighedens skov* synes jeg at se Knausgård nærme sig det fiktive univers i mere udpræget grad, hvilket knytter an til Murakamis.

Der er endda tale om en vending i Knausgårds forfatterskab. Vendingen mod det muligt magiske i hverdagens rum.

Trækopfuglens krønike iscenesætter Toru Okada, og indledningen af romanen er en nøgle i den forstand, at den tilvejebringer den magiske forskydning i en ellers ordinær bevægelse. Toru er i færd med at koge spaghetti: "Telefonen ringede, mens jeg var ved at koge spaghetti ude i køkkenet". Mere konformt og prosaisk kan det næppe være. "Jeg er ret god til at huske stemmer, men den her kendte jeg ikke." Og derfra undrer Toru sig en kende. Indtil endnu et opkald klinger i køkkenet: "Da telefonen ringede klokken halv tre, lå jeg og blundede på sofaen. ... Det var den samme stemme som tidligere på dagen. ... Har De nogle særlige planer for i dag, hr. Okada?"

Dialogen, dersom man kan tale om en sådan, er kort og ladet med betydning, viser det sig, for Toru Okada trækkes ud af sin hverdagslige slummer, der netop går med at lave mad, passe huset og - i ny og næ - lede efter deres bortløbne kat. Det viser sig ret hurtigt, at denne singulære søgen efter et pelsdyr udvikler sig til en vidtforgrenet jagt på mening med livet. Snart derefter er det netop Torus hustru, der forsvinder, og han lades alene tilbage med sig selv. Med et mørke og et meningstab. Men han vil forstå, begribe og finde sig selv tilligemed. Han går under overfladen i bogstavelig forstand, idet han en fuldmånefyldt nat kravler ned i en brønd i nabolaget, og dér foresvæver det ham, at indsigten erhverves. Han bevæger sig videre til en undersøgelse af, hvad der skete i Manchuriet i løbet af Anden Verdenskrig, for det er, mener han, en afgørende brik i hans forehavende.

Ulvne fra Evighedens skov etablerer fra første færd et fokus på Syvert Løyning. Han er protagonisten, vi følger hen over firehundrede tætskrevne sider, og Knausgård går tæt på, for vi er med ham i alle livets udfoldelser, store som små, hvilket må siges at være Knausgårds adelsmærke; at gå tæt på det enkelte levede liv og folde det ud i al sin perpleksitet og detaljerighed. Syvert er nitten år, og han er i færd med at finde sig selv. En brik mangler: Hans afdøde far. Omgærdet af mystik. Syvert synes, at kasserne i garagen, stuvet til med farens gamle sager, kalder på ham, og der finder han en forbindelse til en russisk kvinde. Han er på sporet af noget. Atomulykken i Tjernobyl buldrer som historisk baggrundstæppe.

I et andet spor møder vi Alevtina Kotov. Hun er biolog og læge, og meget af hendes vågne tid, for så vidt også den drømmende, går med at reflektere over spørgsmålet om liv; hvad er det, og hvor kommer det fra? Hendes eget liv tager en drejning, da en norsk halvbror tager kontakt, og de to spor, romanen gennemrisles af, mødes.

To vidtforgrenende og vidt forskellige fortællinger. Hvad drager mig til at sammensætte dem?

Begge forfattere anvender et historisk udgangspunkt som betydningsfuldt lag i fortællingen, der dog straks zoomer ind på det enkelte menneske og dets strabadserende vej igennem tilværelsen på et tidspunkt, hvor meningsløsheden lurer.

Og derigennem oplever protagonisten, at livet bliver mere meningsfyldt.

Toru Okadas liv har tilsyneladende ikke meget mening i sig, eftersom hans kone forlader ham eller måske snarere forsvinder, og han står uden arbejde og status i det japanske samfund. Noget lignende kan siges angående Syvert Løyning, som efter aftjent værnepligt vender hjem til et hus, hvor hans lillebror vokser fra familien, og moren bliver alvorligt syg.

Hvordan finde meningen?

Der er en *vending mod det hverdagslige*, som sammenkæder disse to forfattere.

Såvel Murakami som Knausgård excellerer i at tage udgangspunkt i en meget specifik menneskelig situation, hvor sulten slår ind, og hvor mad tilberedes for at stille den. Men der er samtidig tale om en mere eksistentiel sult, som gør, at refleksionsrummet tilvejebragt af fortællingens rum her vokser for hovedperson såvel som for læseren.

Syvert: "Jeg skar en bolle over, lagde en skive ost på den ene del, spegepølse på den anden, skubbende et spejlæg over på tallerkenen og et par skiver bacon, som var blevet virkelig sprøde, det var let nok når man bare vidste hvordan man skulle gøre, direkte på panden på høj varme uden smør eller olie eller noget, og så skænkede jeg en kop kaffe med mælk."

Toru: "Jeg besluttede mig for at lave spaghetti til frokost igen. ... Jeg kom vand i en gryde, tændte for gassen, og mens jeg ventede på, at vandet kom i kog, lyttede jeg til FM og lavede tomatsose. ... Jeg varmede olivenolien, kom hvidløg på panden efterfulgt af hakkede løg. Da det begyndte at tage farve, tilføjede jeg hakkede tomater, som jeg havde ladet løbe af. Det gjorde godt at skære ting ud og stege dem. Det gav mig noget at lave, og jeg nød lydende og lugtene."

For så vidt to ordinære situationer udfoldet af to ordinære mennesker i hvert sit miljø. Sådanne situationer virker særligt mættede med betydning i begge romaner, for de rummer mere end det hverdagslige. Der er et underliggende spor af eksistentiel mening.

Det hænder netop ofte, at læseren bliver inviteret med i køkkenet via dette sanseligt registrerende sprog.

Syvert funderer gerne i madlavningens fokus over, hvem hans far er, og hvad der fik ham til at leve et dobbeltliv, og derfra ønsker han at komme til at kende ham endnu bedre. Han spekulerer over, hvordan det er muligt. Om det overhovedet er muligt. Det er en versionering, for fortællingen må han stykke sammen ud fra breve og fra andres syn på ham. Syvert ønsker at forstå sin fortid for at finde frem til en dybereliggende forståelse af sig selv.

Noget lignende gør sig gældende for Toru, der, mens han tilbereder spaghetti, tænker over, hvor godt man kan kende et andet menneske. Kan man mon nogensinde komme til at kende et andet menneske til bunds? Han mente at kende sin hustru ganske godt, men hun havde noget i sig, han ikke kunne komme tæt på. Et lukket område. Som en brønd. Dybt og mørkt.

Det dufter altid af mere, for sådanne situationer står som springbræt videre, som magiske overskridelser i en tilsyneladende ganske ordinær, undertiden, vil nogen mene, kedelig, dag, der i madlavningens øjeblik får tilført lige dele krydderi og magi.

Det er den hverdagslige vending, der graver sig ned i den daglige trummerum og de rutinemæssige gøremål i livet.

Det er denne magiske overskridelse udfoldet gennem en hverdagslig vending, jeg finder i begge romaner, og såmænd nu også i begge forfatterskaber.

Hos Murakami har denne vending været herskende siden begyndelsen, hvor forskydninger væk fra det hverdagslige rum har været en afgørende klangbund.

For Knausgård bringer det noget nyt til forfatterskabet.

Martin Rytter Handberg er cand.mag i Litteraturhistorie.

Facebook < <https://www.facebook.com/litteraturnu> > / Instagram < <https://www.instagram.com/litteraturnu.dk> >

Hjemmesiden er lavet i samarbejde med [Hilsen IT](https://hilsen.it/) < <https://hilsen.it/> >